

Svarbiau už degančius namus buvo fotografuoti Palangos gaisrą

Sausio 20 d. sukako 130 metų, kai gimė vienas garsiausių pajūrio fotografų Ignas Stropus. Iki šiol žinoma jo biografija buvo gana skurdi ir iš dalies klaidinga.

Jolanta KLIETKUTĖ

Bažnytiniai Krikšto metrikai teigia, kad I. Stropus gimė 1885 m. sausio 20 d. Plungės valsčiuje (vėliau - Kretingos apskritis, Kartenos valsčius), Pakutuvėnų kaime, Ignaco ir Jacintos Stropų šeimoje. Pakrikštytas tą pačią dieną vikaro kun. Venckaus Kulių bažnyčioje. Šeimoje augo 8 vaikai. Kaimo daraktorius namuose vaikus išmokė lietuviškai skaityti ir rašyti, vėliau berniukams samdė butą Plungėje, leido mokytis į kunigaikščių Oginskių parapijinę mokyklą. I. Stropus mokslus baigė Palangos progimnazijoje.

1936 m. sezoniniame Palangos kalendoriuje I. Stropaus ateljė reklama teigia: „Įsteigta 1908 m.“ Tikėtina, kad profesinių paslapčių mokėsi Plungėje pas Mendelį Berkovičių ir pas garsius Rygos fotografus fon Egertą ir Geislerį.

► **AUDRA.** I. Stropus labiausiai mėgo fotografuoti pajūryje, o ne savo ateljė. Nuotrauka iš Jolantos Klietkutės kolekcijos.

1908 m. Kretingos miestelio Rotušės aikštės rytinėje dalyje, Sodo gatvėje, esančioje į vienuolyno pusę, I. Stropus atidarė pirmąją Kretingoje fotopaviljoną „Birutė“. S. Žvirgždas pasakojo, kad jame „buvo turtinga dekoracija, kurios šonuose ir apačioje nupiešti groteskų, apkaustų bei kitų geležies dirbinių raštą imituojantys ornamentai, papildyti groteskiniais augaliniais, figūriniais motyvais. Dešiniajame šone tokiu pačiu ornamentu dekoruotas kvadratinis stulpas, į kurį galėjo pasiremti pozuotojas. Ant grindų patiestas pilkos medžiagos gabalas, keletas kėdžių raižytomis kojelėmis bei atramomis“. Kretingoje I. Stropus dirbo 1908-1914 m.

Sėkmė

I. Stropaus profesionalumą pripažino Kretingos grafas Aleksandras Tiškevičius, užsakydamas padaryti kelias nuotraukas, kuriose grafas įamžintas kartu su giminaičiais bei Kretingos, Darbėnų ir Grūšlaukės dvarų ūkvedžiais. Deja, fotografo darytų Kretingos miestelio vaizdų nepavyko atrasti. Tikriausiai kraštovaizdžio bei architektūros fotografija susidomėjo tik gyvendamas Palangoje.

1913 m. rugsėjo 3 d. Ignas Stropus vedė Ievą Rupeikaitę. I pa-

► **ŠEIMA.** Fotografo Igno Stropaus žmona su vaikais.

saulinio karo metu ir vėliau, 1914-1921 m., fotografas gyveno užkuriu žmonos tėviškėje Šiemulių kaime, čia susilaukė sūnaus Algirdo ir dukterų dvynukių Mildos ir Genu-

Vos įsikūręs Palangoje, Ignas priėmė pirmąjį mokinį - Adolfą Daumantą, garsaus Plungės Oginskių dvaro siuvėjo Adolfo Daumanto sūnų, vėliau turėjo nemažai mokinių.

Svarbiau už ugnį

1930 m. I. Stropus išvyko į Plungę, nes vaikus leido mokytis į gimnaziją. Įsikūrė dvaro siuvėjo Adolfo Daumanto name, esančiame Laisvės alėjoje netoli Laisvės statulos. Prie namo pasistatė nedidelį fotopaviljoną. Šis namas stovi ir šiandien, jame įsikūrusios Adolfo Daumanto vaikaičių šeimos.

pat priimu apdirbimui fotomėgėjų nuotraukas. Pas mane galima gauti pirkti visą reikalingą fotomėgėjams medžiagą ir gražių Palangos vaizdų.“ Fotografas įamžino nemažai kultūros bei meno veikėjų: Antaną Smetoną, Butkų Juze, Joną Basanavičių, Vincą Krėvę-Mickevičių, Joną Jablonskį, Joną Šliupą, Kazimierą Prapuolienį, serą Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, daugybę miesto įvykių, šeimos švenčių: krikštynų, Pirmosios Komunijos, vestuvių, laidotuvių. Fotografavo peizažus, architektūrą, vasaros stovyklas, negausias žmones. Labiausiai mėgo dirbti pajūry. Dirbti paviljone nemėgo, tačiau ir čia ieškojo

► **PROLETARAI.** Palangos darbininkai poilsio akimirka. Nuotrauka iš Ritos Nagienės kolekcijos.

1933 m. pradžioje I. Stropus grįžo į Palangą, tapo žymiausiu fotografu, tarpukariu reklamavusiu pajūrį. Palangos kurorte fotografų pamazū daugėjo, tai matome ir iš Igno Stropaus darbų: bendruose pajūrio ar renginių fotografijose dažnai figūruoja ir fotografas su trikoju. Daugėjant konkurentų, fotografas trumpomis, bet išsamiais reklaminiėmis žinutėmis spaudoje bei poilsiautojams skirtuose leidiniuose pristatydavo savo verslą, pavyzdžiui, 1929 m. reklamoje rašoma: „Atlieku sulig šių dienų technikos reikalavimu visą foto-meno darbą, be to einu į mišką, ir į namus, taip

grožio: šviesa, vadinamoju „rembrantiškuoju“ apšvietimu siekė išgauti efektingus šešėlius, veido modeliaivimą, faktūras.

1938 m. gegužės 10 d. I. Stropus visą dieną fotografavo didįjį Palangos gaisrą, savo degantį butą, daiktus ir paviljoną palikęs gelbėti kaimynams. Sudegus ateljė, Ignas iš savo retuotojos Felicijos tėvo, žinomo Palangos staliaus, medžio meistro Prano Ambrozaičio, išsinuomojo prie Rąžės, Basanavičiaus g. Nr. 8, esantį pastatą, jame apsigyveno su šeima, įrengė naują paviljoną bei knygyną.

Pavyko išskirti 14 I. Stropaus

nuotraukų ženklavimo variantų. Liepojoje, I. Pokornago litografijoje, fotografas užsakė 6x9 ir 10x16 cm dydžio firmines fotografijų korteles, kurių averse, dešinėje pusėje, aukso spalva išspausintas įmantriai išraištas užrašas „I. Stropaus Kretinga“, reverse tamsiai mėlyna spalva pavaizduotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio antrosios žmonos, Lietuvos valdovo Vytauto motinos Birutės portretas. Prie jo parašyta, jog tai pirmoji dailės fotografija.

1933 m. Šiauliuose „Putpelės“ draugijos surengtoje kilnojamoje parodoje I. Stropus dalyvavo net su 42 darbų peizažinių fotografijų kolekcija. Iš nuotraukų pavadinimų galima spręsti, kad Stropus aktyviai fotografavo Klaipėdoje, Nidoje, Plungėje.

1924-1939 m. Stropus išleido apie 9 Palangos atvirukų rinkinius bei vieną Plungės vaizdų rinkinį. Daug darbų panaudota 1922 m. Petro Rusecko išleistuose atvirukų albumėliuose „Lietuva“. Atvirukus su Igno užfiksuotais Palangos vaizdais 1927 m. leido Palangoje kaimynystėje įsikūręs J. Mickevičiaus knygynas. 1929 m. I. Stropaus įamžinti apšalusios jūros ledynų vaizdai įėjo į leidėjo Jokūbo Skrinkos „1929 m. Lietuvos didžiųjų šalčių vaizdų albumą“, išleistą Prienuose. Daugybė jo nuotraukų publikuota tuometinėje respublikinėje spaudoje, albumuose: 1930 m. „Pamatykime Lietuvą“, „Į Lietuvą Vytauto Didžiojo metais“, 1931 m. „D.L.K. Vytauto jubiliejinių 1930 m. albumas“, 1933 m. „Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuviams paminėti albumas“ ir kt.

1940-ųjų metų sovietų okupa-

cija, 1941-ųjų trėmimai, vokiečių okupacija, neramūs pokario metai - poilsiautojų Palangoje beveik nebeliko. Spaudoje teigiama, kad 1945 m. Ignas su žmona išvyko į jo gimtuosius Pakutuvėnus, tačiau sūnus Algirdas pasakojo, kad tėvai išvyko į motinos tėviškę - Šiemulių kaimą. Palangoje paliko visus archyvus, kurie ten ir žuvo. Aplinkinių kaimų gyventojai ateidavo fotografuoti į namus.

1956 m. Ignas su žmona apsigyveno pas sūnų Kaune, Panemunėje. Mirė 1959 m. rugpjūčio 13 d. būdamas 74-erių metų, palaidotas Panemunės kapinėse.